

Але у будь-якому випадку співпраця між любителями і професійними астрономами мала велике значення й сприяла міжнародній кооперації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ткаченко В. Українська наука у царині міжнародної комунікації (1920 – 1939 рр.). *Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика: Зб. ст.* К., 2008. Вип. 14. С. 364-376.
2. Гоффмейстер К., Рихтер Г., Венцель В. Переменные звезды / Пер.с нем. под ред. Н. Н. Самуся. М.: Наука, 1990. 359 с.
3. Грушицька І.Б. Внесок В. П. Цесевича в організацію наукових досліджень змінних зірок в Україні. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2018. Вип. 51. С. 408–413.

ДО 205-Ї РІЧНИЦІ ЗАСНУВАННЯ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. В. В. ДОКУЧАЄВА

Зозуля В. Ю., Голікова О.М.

*Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва
п/в Докучаєвське – 2», Харківський район, Харківська область, 62483
e-mail: golikova.elm@gmail.com*

5 жовтня 2021 р. виповниться 205 років від заснування найстарішого в Україні та четвертого в Європі аграрного ЗВО – Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва (далі – ХНАУ). Навчальний заклад засновано 1816 р. за указом російського імператора Олександра І як Інститут землеробського господарства, практичної ветеринарії та школи рукоділля (синонімічні назви – Інститут землеробства; Агрономічний інститут) в Маримонті, неподалік від Варшави [1, с. 13].

Мета публікації полягає у висвітленні унікального навчально-наукового і виробничого досвіду навчального закладу, який за понад 200 років своєї діяльності ХНАУ підготував понад 100 тис. фахівців аграрної і лісівничої галузей для України, СНГ та понад 90 країн світу.

Будучи прямим правонаступником Інституту землеробського господарства в Маримонті, ХНАУ у своєму розвитку пройшов кілька етапів. *Перший етап* – 1816–1861 рр. – *маримонтський*, коли Інститут розміщувався в передмісті Варшави і розвивався згідно з польськими освітніми традиціями під жорстким контролем російської влади. *Другий етап* – 1862–1914 рр. – *ново-олександрійський* – Інститут був розташований за 120 км на південь від

Варшави в містечку Пулави (протягом 1842–1918 рр. – Ново-Олександрія) Люблінської губернії. У 1869 р. заклад реорганізовано в Ново-Олександрійський інститут сільського господарства та лісівництва та піддано повній русифікації. Це унеможливило розвиток інституту як польського центру вищої освіти. Водночас завдяки діяльності цілої плеяди російських учених, насамперед професора В. В. Докучаєва, Ново-Олександрійський інститут здобув визнання у світі як авторитетна школа підготовки агрономів і лісівників [2].

5 серпня 1914 р. Інститут, що опинився на початку Першої світової війни в зоні воєнних дій, евакуйовано з Польщі до Харкова. 26 березня 1921 р. спеціальною Постановою Раднаркому УСРР заклад перейменовано в Харківський інститут сільського господарства та лісівництва. Саме від цієї Постанови починається *третій – харківський етап* історії ХНАУ.

Від 1816 до 1914 рр. ХНАУ має спільне історичне минуле з двома сучасними польськими науковими закладами – Національним науково-дослідним інститутом рослинництва, ґрунтознавства і добрив у Пулавах (Люблінське воєводство) та Варшавським університетом наук про життя – Головною школою сільського господарства у Варшаві. Сьогодні ці польські центри аграрного знання і докучаєвський університет у Харкові пов'язують тісні наукові контакти.

З-поміж багатьох різнопланових перетворень радянської доби руйнівні наслідки для тодішнього Харківського інституту сільського господарства та лісівництва мала реформа з розукрупнення ЗВО, вчинена більшовиками 1930 р. Інституту завдано великих збитків – порушено матеріально-технічну базу, переведено до інших установ фахових працівників тощо. У результаті реформи з розукрупнення Харківського сільгоспінституту на основі його факультетів і кафедр виникли: ХІМЕСГ (нині –ХНТУСГ), Київський лісотехнічний інститут (нині – ННІ лісового і садово-паркового господарства НУБіП). Інженерно-меліоративний факультет ХСГІ у 1930 р. переведено до Києва. Після численних реорганізацій у 1959 р. він увійшов до складу Українського інституту інженерів водного господарства (нині – Національний університет водного господарства та природокористування, НУВГП, м. Рівне).

На базі університету та із залученням його науково-педагогічних працівників створено відомі науково-дослідні та навчальні установи: ННЦ Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського» НААН; УкрНДІ лісового господарства і агролісомеліорації ім. Г. М. Висоцького, Сумський національний аграрний університет. Учені університету брали активну участь у створенні філіалу Українського національного наукового

центру «Інститут аграрної економіки», Інститутів НААН України – рослинництва імені В. Я. Юр'єва, овочівництва та баштанництва (м. Харків), шовківництва (Харківська обл., м. Мерефа).

Важливу роль у навчальній та науково-дослідній роботі відіграють музеї університету. Сучасні музеї почали формуватися після завершення Другої світової війни. Робота над поповненням колекцій триває дотепер.

Отже, протягом понад двох сторічч діяльність ХНАУ проходила на території різних держав і різних національних утворень. Заклад пройшов шлях від Інституту землеробського господарства в Польщі до провідного національного університету сільськогосподарської освіти в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Внесок Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва у формування сучасної системи аграрної освіти і науки: до 200-річчя першого набору студентів : монографія / О. В. Ульянченко, О. М. Голікова, С. І. Василішин; Харків. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. Харків: Вид-во ТОВ «Стильна типографія», 2020. 157 с.
2. Голікова О. М. «Особова справа» В. В. Докучаєва як джерело для дослідження реорганізації Ново-Олександрійського інституту сільськогосподарства та лісівництва у 1892–1895 рр. *Духовно-моральні основи та відповідальність особистості у долі людської цивілізації*: зб. наук. пр.: за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конф., 5-6 листоп. 2014 р. / М-во освіти і науки України, НТУ «Харків. політехн. ін-т». У 2 ч.: Ч. 2. Харків: НТУ «ХПІ», 2016. С. 343–348.

ВІДКРИТТЮ РУХУ ОМНІБУСІВ В ОДЕСІ (1899 р.) ТА АВТОМОБІЛЬНОГО РУХУ В ПІВДЕННИХ ГУБЕРНІЯХ (1909 р.)

Коваль Г.П.

*Новосафронівська загальноосвітня школа I – III ступенів
вул. Христина 21, с. Новосафронівка, Миколаївська область, Україна, 56620
e-mail: genkoval0805@gmail.com*

Бурхливий соціально-економічний розвиток Російської імперії в кінці XIX – на початку XX століття призвів до швидкого розвитку автомобільного транспорту. В січні 1899 року в Одесі мали заснувати велику компанію із частиною іноземного капіталу для налагодження автомобільного руху. Пропоновані для експлуатації омнібуси істотно відрізнялися б як своїм зовнішнім, більш витонченим видом, так і числом місць, гумовими шинами